

Meteor '89 észlelőtábor

A nyár első fontosabb amatőr találkozóját június 30. és július 7. között rendeztük meg. "Találkozó"-t írtunk, hiszen az itthon megszokott észlelőtáboroktól eltérően ebben az évben is többé-kevésbé kötött napirenddel "szolgáltunk" a résztvevőknek. A páras, fülledt idő ellenére száznál több amatőr fordult meg táborunk egy hete alatt a bakonybeli Ráktanyán. A "hivatalos" táborlakók mellé a legtöbben július 1-jén csatlakoztak, ekkor 93 volt teljes létszámunk. A tavalyinál több távcső is jelzi rendezvényünk népszerűségét: 30 nagyobb műszert hoztak el tulajdonosaik (nem is beszélve a számtalan binokulárról).

A távcsőépítéssel, műszertechikával és észlelésekkel kapcsolatos előadásokon a "fizetővendégeken" kívül is természetesen bárki résztvehetett. Berente Béla tett igen hasznos előadást tartott a tükrös távcsövekkel kapcsolatos alapfogalmakról és amatőrtávcső-típusokról, Csiba Márton pedig jól felépített ismertetést adott a távcsőtükrök anyagmegválasztásáról. A témához kapcsolódóan tartott Mizser Attila diabemutatót az 1986-os Stellafane találkozó távcsöveiről.

Lapunk rovatvezetői és tapasztalt amatőrök (Iskum J., Kocsis A., Mizser A., Szabó S., Tepliczky I., Zalezszak T. ill. Berente B. és Fodor F.) kisebb előadásokban vették sorra a különféle észlelési témákat — sajnos objektív okok miatt nem kerülhetett sor a bolygók és a szabad szemmel megfigyelhető jelenségek ismertetésére. A programot kellemesen színesítették az esti film- és diavetítések (melyek nem csak csillagászati témájúak voltak). "Műsorunkat" természetesen a tavalyi táboron készült diákkal kezdtük. Zombori Ottó beszámolt az Egyiptom '88 expedíciójáról és perui útjáról, Bódók Zsigmond pedig a szlovákiai csillagászatról és amatőrcsillagászatról adott elő. Számos kitűnő diát mutatott be, melyeket a Lomnici-csúcson levő obszervatóriumban készített. Igen tanulságos volt beszámolója az ógyallai Konkoly-csillagvizsgáló épületének lebontásáról. Egy másik alkalommal Szabó Sándor adott nagyszerű diaműsort csillagászati és meteorológiai fotóiból.

Sajnos a pápai Aquila Bemutató Csillagvizsgálót nem tudtuk meglátogatni a Volán járatának kimaradása miatt. Jövőre ismét próbálkozunk a pápai úttal. Igen tanulságos volt azonban a pénzesgyőri Árpás Károly amatőr antropológusnál tett rövid látogatásunk. Ezenkívül számos csillagtúrát vezetett Szabó Sándor és Tepliczky István a közeli látnivalók megtekintésére (Kertesdői-szurdok, Bakonybél, Kőröshegy, Zirc stb.).

A bevezetőben már említettük, hogy az időjárás nem kényeztetett el bennünket: az ég gyakran volt felhős, de a derült éjszakákban sem volt sok köszönet, a párák miatt csak a magasabb égterületeken lehetett megfigyeléseket végezni. Talán a korábbi hónapok rossz időjárása, talán a városi éghez szokott amatőrök "kiéhezettsége" miatt a gyengébb ég ellenére szinte minden éjszakát kint töltöttük. (Amnyira azért nem volt rossz időnk, hiszen legjobban éjszakánkon 6^m,5 volt a zenitben a határfényesség.) Amint besötétedett, az égi lámpások földi másai is felragyogtak: a piros fényű észlelőlámpák benépesítették a sátrak melletti rétet, ahol távcsöveinket felállítottuk.

Számos szép kivitelű műszert hoztak el tulajdonosaik, így adva lehetőséget a távcsőépítők közötti tapasztalatcserére. Estéről estére sokan álltak körül dr. Zseli József 20 cm-es Newton-reflektorát (melynek órágepe is házi készítésű) és Varga Róbert igen szép kivitelű 16 cm-es Newtonját. Sokakat

vonzott Csatlós Géza kitűnő optikájú 18 cm-es házi készítésű Cassegrain-távcsöve és Fidrich Róbert 27 cm-es Dobsonja. Szép mechanikával érkezett Tihanyi István, és ismét megcsodálhattuk Iskum József és Szeiber Károly asztrofotós felszerelését. Kár, hogy Almási Csaba 300/1000-es reflektorához egy kevésbé teherbíró mechanika készült. A sort lehetne tovább folytatni pl. a számos Zeiss-távcsővel vagy a szovjet Micár reflektorral — ezeket a kiváló gyári műszereket azonban kár külön méltatni.

Észlelési szempontból a július 3-i Titan-okkultáció volt mindenki számára a legemlékezetesebb. A jelenség idején mindnyájan a távcsövek mellett voltunk, s izgatottan figyeltük — a felhők vonulását. Szerencsére a belépés idején éppen derült volt az ég, így jól láthattuk, amint a 28 Sgr jelű csillag fokozatosan halványodik, szemmel láthatóan bizonyítva a Titan légkörének létét. Ezt követően percekre "eltűnt" a 28 Sgr, csak a nagyobb távcsövekben látszott a "helyén" a Titan. Sajnos a kilépést nem tudtuk ilyen jól észlelni, mivel az ég ismét befelhősödött.

Az éjszakák sláger objektumai közül a Szaturnusz bolygót kell említeni a nyári ég ismert mély-ég objektumaival együtt (M11, M13, M22, M27, M31, M51, M57, M81-82, M76, Szaturnusz-köd stb.). Tanulságos volt összehasonlítani a különböző távcsövek teljesítőképességét ezeken az objektumokon.

Kezdő észlelőink közül sokan nem csak ezeket az objektumokat, hanem az Uránuszt, a Neptunuszt és a Vestát is táborunkon láthatták első ízben. (Érdekes színfoltot jelentettek Novák András július 2-i felvételei, melyeket 150/1450-es távcsővel készített. 3 mp-es vezetett Szaturnusz-fotóján jól látható a 28 Sgr is — egy nappal a "nagy esemény" előtt. 300 mm-es teleobjektívvel egy óra különbséggel készült fotóin a Vesta mozgása jól észrevehető volt. Felvételeit már másnap "közszemlére" tette.) Kísérleteztünk a Plútó megfigyelésével is, azonban a bolygó viszonylag alacsony helyzete ugyancsak megnehezítette dolgunkat. Bár könnyen azonosítottuk a bolygó környezetét, csak július 6-án volt olyan a határmagnitúdó, hogy távcsöveinkkel "elérhettük" a Plútó fényességét. Ez volt azonban egyben utolsó esetünk, így az elmozdulást már nem ellenőrizhettük.

A változósok Fidrich Róbert 27 cm-es Dobsonja köré csoportosultak, ami könnyen érthető, hiszen ezzel a távcsővel 15^m,0-s csillagok is láthatók voltak. Számos törpe nóvát láttunk maximumban (EM Cyg, AY Lyr, CY Lyr, LL Lyr, KT Per stb.) és észleltük a 14^m-s khi Cygnit is. Legjobb éjszakánkon az RZ Sge 163-as összehasonlítója is látszott, ebből az értékből azonban legalább 1^m-t le kell vonni — többen is jelezték már, hogy az RZ Sge összehasonlító sorozatával valami "nincs rendben".

Ismét kellemes hetet tölthettünk hát Ráktanyán, amiben nem kevés része volt Horváth Ferencnek (aki nélkül aligha jött volna létre táborunk). Közönnel tartozunk dr. Zseli Józsefnek, aki a 27 cm-es Dobson-távcső szállításában segített és ellátta a tábori orvosi teendőket is. Ugyancsak műszerszállításban segített Csatlós Géza — nem rajta múlt, hogy az Uránia 15 cm-es Meniscasát (megfelelő állvány hiányában) nem használhattuk kielégítően. Végül, de nem utolsó sorban Berente Bélát kell említenünk, aki egymaga négy előadást tartott, sok hasznos tanácsot adott az érdeklődőknek és sokat segített távcsöveink pontos jusztírozásában.

MIZSER ATTILA

A táborban felejtett számos holmi között található egy erős, negatív dioptriás szemüveg. Várjuk gazdája jelentkezését! — tey